

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Az erő.

Az első pünköshti esemény messze sugárzó fényességgel hirdeti a tudatossá vált ethikai erők krisztusi hatalmát s tökéletességét.

Addig homályos élet célok érdekében s az egyéni teljes meggyőződést kizáró téveteg úton forgácsolódott szét a lélek alkotni akaró ereje; pünköszt után felnyílnak a korlátolt gondolkodás sorompói s kifejlődnek a szabad s tisztult meggyőződés égisz alá csapkodó szárnyai s megkezdődik a második világteremtést hirdető evolúció a szívekben s az emberi élet minden fokozatán!...

A krisztusi hit által megvetett fundamentum nőni, egyre nagyobb méretekben fejlődni kezd! Még most az atyafiak szűk táborának az élet igényeit kielégítőleg alakul ki egy kicsiny, nyájas tűzhellyé, hol a gyermeteg jellem és a mártírság csodálatraméltó elszántságúvá izmosodik; majd a tökéletes alkotás az emberiség vezérő irányzatává magaszosult keresztyénség égfelé szökellő védbástyája lesz s ezred évek suhannak el romboló viharok szárnyain s a Krisztus tudománya még is az marad, ami volt kezdetben: *Erő a világban, Erő a világ felett!*

Az egyszerű, jelentéktelennek hirdetett Názáreti, amint az emberi lelkekre rámosolyog a szent meggyőződés s a céltudatosság isteni napfénye, porba omlott trónok romjain megépíti a világ-idvezítő szeretet templomát s elfelejtett kunyhók síró nyomorúságába besugározza az új és dicső élet reménységét, melytől még a szét-szórtan heverő tetemek is elevenedni kezdenek! *Munkához fogott az Erő; Krisztusnak az ember világba költözött ereje!*

Sok volt a rom; millió az akadály, mely az új munkás szellem előretörő útjában állt! Isten áldott napfénye míg átküzdhetette magát a kóválygó fellegek alaktalan tömegein, a gyöngeség, hitványság, a judási lelkület mily sok páratáival kelt viadalra; végre is a lomha ködfoltok

szerteszét csapódtak s a második pünkösztör Wittenberg felett megjelent a királyi nap: *a krisztusi Erő a reformációban az emberiség éltető elemévé változott!*...

A gondolkodó lelkek világa kitarult! Láthatatlan úton, mesterkéletlen módon gyülekezni kezd abban az új ember, az új élet ereje!

Pedig csak egy sutba dobott könyv, egy néhány porlepte avult levél; egy pár rég nem hallott ige az útegyengető, már is a forrongó eszmék s a fenséges gondolatok az álmaikból riadt nemes érzések tüzengerében áll a világ s mire óceántól óceánig terjed a tisztító, aranyat puhító zsarátnok, az emberiség új apokalypsise a világtörténelem fenséges eseményévé alakul! *Krisztus ereje a történelemben s a társadalmi rendszerek megteremtésében!*...

Az új világteremtés hajnalán tisztult lett a látás! A vizsgálódó elme méregetni kezdte még az isteni létezés szédítő mélységeit is! Hit és tudás szent frigyre lépett a bizonyosságot sóvárgó lélek boldogítására s nem állapotott meg fárasztó elméletek magaslatain, oda szegődött a mindennapi harcát vívó s rendeltetését kutató emberhez smíg a kenyér becsületes megszerzésének a gondja az egyén életének központi célja lett, *a gyakorlati keresztyénség hű vezérletében éltető elem lett a krisztusi Erő, mely a földet az éggel, embert az Istennel kapcsolta széttörhetetlen egységbe!*

A rideg anyagiasság összetört fegyverrel kezében nézte, hogy mint lesz világhatalom a keresztyén eszményiség, a keresztyén altruisztikus érzés s mint alakul az ember eredeti formájára: *hasonlóvá az Istenhez!*...

A tökéletesedés útján haladó emberiség soraiba észrevétlenül kapcsolódik be a rombolás ősi szelleme, a legnagyobb ellentmondás a világon: *a dühöngő háború!*... Azok szaggatják, tapossák az emberi testvériség szent viszonyát, kik magasztos oltárt emelve a Krisztusnak, hir-

dezték, hogy *nincs más név, mely által meg kell tartatniok, csak a Krisztusé*; most ezek akarják visszafordítani a keresztyénség éltető folyamát, vagy rít önzésök igazolására hatalmuk alá kényszeríteni azt a legnagyobb hatalmat, mely pártok, fajok tülekedései fölé emelkedve, tartja kezében az elfogulatlan igazság mérlegét!

A nagy vértengerben, fájdalom, bugdácsol az idvezítő Eszme; de a józanabb rész ajkán felkiált a béke szükségérzete s bár meddig tartson a szörnyű tusakodás, ott, hol a béke gondolata meghihlette a megpróbált lelkeket, felküzdötte magát a legnagyobb erő e világon, *a Krisztus mélységet, magasságot, ellentéteket kiegyenlítő ereje!* . . .

Íme a Krisztus lelke a politikában, mint előbb-utóbb rendet teremtő hatalom!

Nincs talpalatnyi hely az emberi világban, hová az örök erőt elszállító pünkössti szél zúgása el ne hatna! Fegyver ropogása, ágyúk rettenetes döreje; felcsapódó láng és füsttenger; halálba kergetett szerencsétlenek milliói nem, óh nem lehetnek akadályai a világot teremtő s újjá szülő krisztusi erő eljövételének! Annak alá kell szállani; annak hitet kell sugározni; annak megbocsátó szeretetet kell a szerencsétlen emberiség keblébe plántálni, mert ez a világ rajta épült

fel; más fundamentumot nem vethet neki; *marad egyedüli s örökkévalónak a Krisztusé, az Isten Fiáé!* . . .

Istennek lelke; pünkössti tűz; világteremtő erő dicsőítsd meg munkáidban az Istent, hogy a porig megalázott gyarló ember felett sugározzon időtlen-időig az idvezítő kegyelem! . . .

Melkó István.

A háború hatása egyházunkra.

— Protestáns érdekű magyar birtok politika. —

Önálló részlet Dr. Körösi Kálmán egyházkerületi és kollégiumi ügyésznek a debreczeni protestáns irodalmi körben tartott felolvasásából.

E szerény fejtegetések tulajdonképpen alap gondolata az, hogy a háború tanulságainak következményeképpen a nemzetiségi kérdés megoldására irányuló törekvések fogják egyházunkra a legnagyobb hatást gyakorolni. Gróf Tisza egyik nyilatkozatához fűzve, eddig csak az egyház és iskola, mint a nemzetiségek lelki életének irányítására hivatott intézmények körén belül várható reformokkal foglalkoztam. De kétségtelen, hogy a nemzetiségi probléma megoldásánál nemcsak a kulturális, hanem a gazdasági politika körébe is bevonja az államhatalom a háború tanulságait, csak hogy felelős helyekről ma még korai volna e tárgyban nyilatkozatokat tenni.

Tárca

Arany János

születése százados ünnepén.

*Szalontai szalmás kis házikótok
Rég összeroskadt, áldott Aranyunk;
Belőle immár — ünneplő utódok —
Felajzott szívvel mitsem láthatunk.
S halánkból ott, — ezzel örök adósok, —
Egy hő sóhajnyit le nem róhatunk;
És nem tudunk: hű, szent emlékezésbe
Leomlani megszentelt küszöbére!*

*Eláldjuk mégis aholott születél,
Szabad Szalontán a puszta helyet;
Hol életedben annyit elmerengtél,
Itt lebegő örök emlékedet.
A csonkatornyot, hol halk éjféleknél
Ó-mondák látomása lebegett . . .
— A Gondviselést, hogy nekünk adott,
A bölcsőt, mely magyarrá ringatott!*

*Száz év előtt itt bizony más világ volt,
Jobbágyi sorban sinlődött a nép;
Főnt idegen eszmények fénye lángolt,
Nyelvünk pallérozatlan keverék.
Nemzeti létünk kihunyó parázs volt,
Lángját alig csak, hogy élesztgeték . . .
Szóval „az idők teljessége“ folytán
Születél Te — száz éve — Nagyszalontán.*

*Te is először — és ez lön javunkra, —
Vigasztalannak látod a jelent;
Szemed önkénytelen fordul a múltba,
Mely más, dicsőbb jövődöt érdemelt.
S hogy felpezdül a szent nemzeti munka,
Melyből új ezredévünk születend:
Te abban érzed fenkölt hivatásod,
Ha nagy múltunk dalban visszavarázslod.*

*S kilenc-tíz emberöltő messzeségből,
Elébünk tűnik Nagy Lajos kora;
A bájos ének Toldi bús vitéztől,
Megbabonázva vezetett oda.
Ujjongott szívünk a gyönyörűségtől . . .
Nem irtak így még magyarul soha!
— A népnek így, önnön nyelven beszélve . . .
Petőfi büszkén ekkor von szívére!*

Így — szerintem — főként a birtok politika az, melynek területén a nemzetiségi kérdés helyes mederbe terelése kedvéért ugyan, — tehát állami szempontból — de azért egyházunkat is igen közölről érdeklő reformok várhatók. E téren egy jól megalapozott *telepítési akció*, a *kisbirtokos osztály körében az ingatlanokra vonatkozó öröklési rend és a magyar nép földhöz juttatása* lesznek az állam minden valószínűség szerint kitűzendő azon reform-céljai, melyek által a magyarságot megerősíteni kívánja. S nekünk magyar kálvinistáknak fel kell ismerünk annak szükségességét, hogy a zömében földművesekből álló magyar kálvinistaság érdekében is támogassuk e reformokat s nem szabad engednünk, hogy ezek a magyar kálvinistaság érdekeivel ellentétes megoldáshoz jussanak.

Tapasztalati tény, hogy a magyarság szempontjából eredményes telepítési akciót nemzetiségi vidékekbe ékelt területen *első sorban kálvinisták letelepítésével lehet elérni*. A megfejtés is egyszerű: a mi kálvinista népünk vallása, szertartásai, erkölcei, szokásai életfelfogása és világnézete oly annyira ellentétesek a katolikus vagy keleti egyházhoz tartozó nemzetiségekével szemben, hogy ez a nagy ellentétesség távoltartja telepítéseinket a nemzetiségekbe való beolvadástól. Államérdekből is elvárhatjuk tehát, hogy a telepítési akciónál elsősorban a mi kálvinista magyarságunk vételességébe s a kálvinista telepések egyházának kellő anyagi megerősítése a tele-

pítési akció sikere kedvéért az állam gondoskodása tárgyát képezze.

Tapasztalati tény az is, hogy ha a magyar földműves népnek gazdasági terjeszkedéséhez nem áll elegendő föld rendelkezésére, népünk áttér az egy-gyermek rendszerre, így történik ez pl. a Dunántúl, főképp a mai kálvinista népünk körében, ha ellenben a magyar nép földhöz juthat, s nem kénytelen a földjét az utódok között a gazdasági használhatóságra alkalmatlan töredékekre osztani, a magyar nép szaporodása a nemzetiségekéhez nem is hasonlítható örvendetes eredményeket mutat fel. Ez a tapasztalat adja kezünkbe a mi legnagyobb kérdésünk — a nemzetiségi probléma — zárjának sokszor és sokféleképp keresett, de eddig meg nem talált bűvös kulcsát, kapcsolatban azzal a körülménnyel, hogy országunk termékeny Alföldjét a magyarság lakja. A nemzetiségi kérdés megoldása alatt azt értem, hogy a magyar faj oly majoritást érjen el, mely történelmi hegemoniáját kétségessé tenni, vagy épen letörni soha többé nem engedi. Az állami népoktatástól, mint előbb láttuk, a nemzetiségek beolvasztását, a mi különben sem felel meg hagyományainknak, nem lehet várni, csak — ami ugyan szinte elsőrangú fontosságú — az állami nyelv és az állampolgári érzület elterjesztését. — a magyar állameszme igazi reális biztosítékát azonban, mely a nagy történelmi megrázkódtatások idején is megállja helyét, csak a magyar faj számbeli túlsúlyában talál-

*S rokon!elkén ahogy magadra lettél:
Nekünk lön új ígérlet, új tavasz.
Néped megérzi, hogy belőle lettél,
Hogy önlelke megzendülése az.
S amire ő sejtelmesen ha eszmél:
Öv é dalodban öröm és panasz...
— Így kelnek „égő húrotok“ nyomába
„Édes álmok“ a „kemény nyoszolyákra“.*

*Petőfi és Arany, — ti mérhetetlen
Kincs-garmadáink, magyar Váteszek!
Lám a ti nagy, próféta lelketekben,
Már akkor úgy élt ősi népetek,
Amilyen lön e világföregtegben.
Amit Ti bénne már éreztetek:
Mikor Mestertek e nép lelke volt csak,
S ajkatok az ő számára dalolt csak!*

*Az lön, e népé minden álmódásod,
— Midőn Atillát, a világverőt,
Rágalmak ősz iszapjából kiásod,
Hogy e bárbárrá torzított előd
Alljon előttünk királyi vonások
Fényében, — mint a hun hadak előtt
Allt vala hatalmas ősapánk,
Ki e hazát örökül hagyta ránk!*

*Midőn Csabáról kezdesz éneket,
Hadak útján ki visszajár mihozzánk,
Ha ránkhanyatlík ádáz végezet,
S élet-halál harcot vív Magyarország...
— Te majdnem láttad már így népedet,
Midőn sáppadt halálra vált az orcánk...
S hogy megmaradt egy, — a becsületünk:
Tán Csaba népe küzdött itt velünk!*

*S hogy akkor szemfedőt szöttek szemünkre,
És „sebeinkben típra büszke láb“:
Rávetítéd csillagatlan egünkre,
A „daliás idők“ fényugarát.
Adod a remény lámpását kezünkbe,
S költészeted gyógyító balzsamát...
S hogy el ne halnánk nagy bús csüggedésbe:
Torzul dalod sírás helytt nevetésre!*

*Dalokban elbeszélte tragédiáid
Idegen mintán magyarrá teszed.
S mivel nincs ilyen énekünk idáig:
Teremt új műfajt alkotó kezéd.
— A történet könyve majd rávilágít,
Ha elfeledné az emlékezet:
Hogy mit sirattunk mink úgy hajdanán:
A velszi ötszáz vértanúk dalán!*

hatjuk fel, mint erre Beksics a maga halhatatlan, a gyakorlatban, sajnos, nem eléggé méltányolt munkáiban helyesen mutatott rá. — S mivel ez csak a magyar nép gazdasági terjeszkedésével történhet, ennek pedig a magyar vidékeken levő, hasonló arányban egyetlen kultur államban sem mutatkozó kötött birtok állanak útjában, a magyarság s egyúttal a mi, alföldön lakó kálvinista népünk érdekében is álló birtok reform csak az lehet, mely a birtokok kötöttségét, első sorban a hitbizományokat megszünteti. Azért mondom, hogy a kötött birtokok között első sorban a hitbizományokat, mert soha sem volt nagyobb szükség a magyarság összetartására, magyarnak magyarral való szolidaritására, mint lesz a háború utáni első évben az akkor önként felmerülő nagy problémák megoldásához, ennek pedig éppen ellenkezőjét váltaná ki az egyházi birtokok ügyének azonnali radikális megbotyogtatása. Egyelőre nagyobb telepítési és parcellázási akciót úgy sem lehet keresztül vinni, mint amennyi a hitbizományok megkötöttségének feloldásával kapcsolatban kifejlődhető reform keretei között elfér.

Ha a magyar birtok-politika a kötött birtokok felszabadításának ügyét a háború utáni években dülőre nem viszi, — ha mellék tekintetek hatása alatt továbbra is fenntartja azt a rendszert, mely az 1867-iki kiegyezés utáni első két évtizedben (ezt a példát csak a helyzet jellemzéséül hozom fel) a hitbizományi birtokok terje-

delmét 2 millió, az egyháziakét 1 millió kat. holddal növelte meg, ha a mostani rendszer és helyzet fenntartásával a háborúban különben is legnagyobb percentben megfogyatkozott magyarság szaporodási képességét nem engedjük érvényesülni, akkor nemzetiségi kérdésünk megoldást nyer ugyan, de nem az állam fenntartó magyarság javára. Ki tudná ennek a felelősségét magára vállalni? Legkevésbé a magyar kálvinizmus, azért nekünk, a magyar kálvinista társadalomnak kell a nemzeti birtokpolitika élesztőjeként viselkednünk. Más egyházak akármilyen uralom alatt, akármilyen irányú nagy átalakulás után is virágozhatnak a Kárpátok ölen, a mi magyar kálvinista egyházunk csak a magyar államban, csak a magyar évezredes politikai uralmának, hegemoniájának fennmaradásával.

A mi agitációnk magában bizonyára nem lenne elég erejű az új nemzeti birtok-reform inaugurálásához, de bízunk lehet és bízunk is kell a háború által előállott új helyzet kényszerítő erejében, mely mindenél hatalmasabban fogja azt a reformot előmozdítani. A magyarságnak a magyar állam, a monarchia, a központi hatalmak szempontjából eléggé nem méltányolható magatartása a háborúban és a többtermelés pénzügyi és nemzetgazdasági szüksége adják meg a legnagyobb feszítő erőt az új birtokpolitika bevezetéséhez.

A megoldásnak, a mikéntnek kérdésébe való bocsájtkozás úgy e fejtegetések szűk határain, mint igénytelen

— Ört állsz halálig dalunk tisztaságán,
Irtván a fel-felburjánzó gyomot.
Mit neked a kozmopolita bálvány?
Csak ami néped lelkén átlobog,
Vagy onnét száll fel szűzi tiszta szárnyán:
Dalkincsünk csak azzal gazdagodott.
Mert ha néped szívéig nem hat az:
Magyarul szólhat, — nem magyar dal az!

Magyarnak lenni mindenek felett,
Csak e nemzet számára énekelni.
Megértőn a világ-költészetet,
Annak magyarságoddal része lenni.
Úgy állni meg mélységei felett,
Hogy belőled ne vesszen bele semmi
S szolgálni úgy a világirodalmat,
Hogy megmaradj váltig büszkén magyarnak:

Ebben maradsz Te örök mintaképünk,
Dicsőült lélek, áldott Aranyunk.
Magyar költőkül míg nyomodba lépünk,
Míg igaz ösvényidben maradunk,
Míg egy tudunk lenni mi és a népünk:
Nevünkre méltók csak addig vagyunk.
Mert a művészet bár határtalan:
A költőnek „csak egy hazája van!”

— Magyar Homérunk, harcok dalolója,
Sirod nyugalmán nem bánt-é a nesz?
Születésed százados fordulója
Hallod-e, mily harcok zajába vesz?
Megérzi-e nagy szíved porladóba,
Hogy nemcsak az élők csatája ez?
Hogy ebben Nektek is van részetek,
Kik minket magyarrá neveltetek!

Ma százados bölcsőd mellett megállva,
Magunkba szállni méltó alkalom:
Népedben hogy a szeretet, a hála,
Ne pusztla szó legyen az ajkakon,
De eskütétel életre-halálra,
Szívünkbe oltott szent fogadalom,
Hogy a kétes jövő ránk bármit is hoz:
Hívek maradunk Hozzad és magunkhoz!

S Te légy velünk örökre, drága szellem!
Távol jövőkbe utat mutató,
Védő pajzs idegen rontások ellen,
Kincs, soha el nem pazarolható.
Taníts minket remélni rendületlen,
Ha jönne kor, reménynélkül való.
Hogy új század múltával teljesebben
Nagy és boldog magyar nép ünnepeljen!

SZABOLCSKA MIHALY.

képességeim még szűkebb keretein túllépne. Egy igen előkelő helyről: Prohászka püspök részéről felvetett megoldási módozatot t. i.: az örökberleti rendszer behozását még sem lehet szó nélkül hagynom s vele szemben a tulajdont adó megoldás célszerűségét kiemelnem már többször idézett nagy publicistánk következő érvei alapján:

„A bérletrendszer Magyarországot teljesen feudummá változtatná, melynek megfelelő ipar és kereskedelem s hatalmasan kifejlett városrendszerben s ennek polgárságában nem lenne kellő ellensúlyozója. A magyar parasztság lassanként visszakerülne a feudalizmus jármába, a bérlet rendszer által teremtett jobbágyságba, szabad paraszt ellenben az oláh, tót lenne, egyszerűen azért, mert a hitbizományok legnagyobb része a magyar vidéken van.“

Fejtegetéseim tárgya kívánja meg, hogy e gondolatokhoz hozzákapesoljam e kérdést: vajjon a közéleti dolgokban a kötött birtokok birtolójának minden eddiginél nagyobb befolyást biztosító bérletrendszer kívánatos lehet-e a magyar kálvinistaság érdekében?... a meghatározottabb „nem“-mel való felelet indokolása azt hiszem benne foglaltatik eddigi érveléseimben.

Konkluzióm pedig az, hogy nem osztályok és felekezetek ellen ugyan, hanem a magyarság és egyházunk elválaszthatatlanul kapcsolatos érdekközösségének felismeréséből a magyar kálvinista társadalomnak, — más országos kérdésekben akármily eltérőek is legyenek nézeteink, — a háború után egységesen kellene állástfoglalni az új magyar birtok reform mellett, ide értve annak megfontolását is, hogy a most készülő Polgári Törvénykönyv keretében nem kellene-e a kisbirtokos földműves lakosság körében a birtok eldarabolással járó egyke-rendszernek gátjaként a primogeniturán alapuló öröklési rendszert behozni.

Iskola

Tanévzárás a debreczeni kollégiumban.

Tanévzáró imádság.

A mi segedelmünk legyen az Úrtól. Amen.

Örök, mindenható Isten, mennyei Atyánk! A Te világkormányzó akaratodnak kinyomozhatatlan okaira és céljára gondolván: mély alázattal járunk szent színed elé áldásodért, vigasztalásért, erőért, kegyelemért, ennek az immár leáldozó iskolai évnek alkonyulatánál.

Hála és dicsőség legyen Néked örökké azért a hűséges gondviselésedért, mellyel minket földi vándorpályánk göröngyös útain mindidáig megtartottál, vezéreltél, gyámolítottál. Magasztaljuk szent Felségedet azokért a megszámlálhatatlan testi-lelki javakért, melyeket reánk, kiváltképen megpróbáltatásunk

utóbbi borús időszakában kiárasztottál, amikor is kinyújtottad kezeidet oltalmunkra és megelégtetted éhező és szomjúhozó lelkünket-testünket irgalmas-ságodból. Dicséretet zengünk tiszteletedre, Urunk, Istenünk, Atyánk, hogy nem zárultak be esdő fohászaink előtt szentséges hajlékodonk ajtajai, sőt kegyelmesen fogadtad, meghallgattad és bételjesítetted könyörgéseinket.

Megvalljuk pedig, hogy bűneink miatt méltatlanok vagyunk atyai szeretetedre s ha érdemünk szerint bánál velünk, nem állhatna meg ítéleted előtt közülünk csak egy is.

De a Te könyörületeségedben bizva, jó reménységgel és teljes hittel tekintünk Reád, ki igaz vagy a cselekedeteidben és változhatatlan a hűségében. Egyedül csak Benned bízunk, mert akaratod szent, bölcseséged tökéletes és kegyelmed mindenre elégséges.

Ezeket az életigazságokat tapasztaltuk egyen-egyen mindnyájan a már-már elmúló iskolai esztendő folyamán, úgy a saját magunk kisebb világában, mint a természet nagy alkotmányában és a bűnös emberiségre mért igazságos megpróbálsod nyilvánulásaiban. Nem vetjük meg tehát szigorú fenytétedet, sem meg nem lankadunk, ha dorgálsz: sőt inkább töredelmesen megtérünk Hozzád, hogy örökkétartó boldogságban Veled maradhassunk dicsérvén és magasztalván Tégedet.

Mennyei Atyánk! Ki ezekben a viszontagságokkal teljes időkben is világoltattad előttünk a hit és tudomány szövétnekét, ki romolhatatlan szellemi kincsekkel és tündöklő erkölcsi erények megismerésével gyarapítottad értelmünket és szívünket; ki erőt, kegyelmet adtál pályafutásunkhoz és áldásoddal koronáztad jó igyekezetünket: óh, maradj velünk továbbra is oltalmaddal és gondviselő jóságoddal. Növeljed hitünket, vezérelj lépteinket, hogy mindenkor és mindenben szent Fiad nyomdokait kövessük és dicsőségedre élhessünk.

Legyen a Te irgalmasságodból csendesség és jó békesség iskoláinkban, templomainkban, lakóhelyeinkben, a községekben, a városokban és szerte e hazában mindenütt. Ragyogtassad felettünk az igazság, szabadság, megelégedés napját, hogy ítéleted szigorú voltának tapasztalása után gyönyörködjünk immár atyai szereteted dicsőséges tényeiben és örvendezzünk győzedelmes segedelmedben.

Könyörgünk Hozzád az evangéliom diadaláért, az anyaszentegyház terjedéséért, országod eljöveteleért és az igaz tudomány, tiszta erkölcsiség gyarapodásáért.

Aldásodat esedezünk királyunk drága életére, igazságos és kegyelmes kormányzására és minden üdvös szándékára. Add meg néki azt a boldogító örömet, hogy a veritékeny küzdő népmilliókat meg-

fogyva bár és oly sok vizsály után mielőbb bevezetesse az epedve várt békeesség birtokába a Te Lelked által.

Irgalomnak Atyja! ne hagyd el választott örökségedet, a Benned bizó, Hozzád hű magyar nemzetet vívódásainak tengerárjai és hívő reménykedései közepett. Búsult gerjedezésedben tekints reánk atyai jó szívvél; emelj föl magas köszálra és dicsőítsd meg egyen-egyen rajtunk, bennünk mindenható szeretetedet a Krisztusért.

Aldó kegyelmed bőségét áraszad hazánk hegyeire, halmaira, mezőire, rónáira, nyisd meg atyai kezeidet és tölts be mindeneket a Te jókedvedből.

Istenünk, Atyánk! Amiképen az elmúlt tanévben megtartottál, vezéreltél, megáldottál, célhoz segítettél: aképen légy velünk Lelkeddel és kegyelmeddel az erőgyűjtés napjaiban is és gyűjts egybe ismételten az imádkozásra és munkálkodásra, a hit és tudomány szent hajlékaiba, vidámságban, békeességben, holdogan atyai szeretetedből az Úr Jézus Krisztus érdeméért. Ámen.

Úri imádság.

Hallgasd meg Atyánk kérésünket, tekintsd meg esedezésünket, fohászuk jusson szent színed elé és cselekedj, hogy legyen nekünk a mi hitünk szerint az időben és az örökkévalóságban, kegyelmedből. Ámen.

Erdős Károly.

Záróbeszéd.

— 1917 május 19. —

Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség!
Mélyen tisztelt Közönség!

A népeknél a legkülönbözőbb intézmények szolgálhatnak a nemzeti együttérzés fejlesztésére, művelésére. Egyik helyt nemzeti játékok, bajvívások, másik helyt misztériumokkal egybekötött vendégségek vagy búcsúhelyek s egyéb vallásos összejövetelek példái ennek. Dicsekvéssel kell említenünk, hogy a magyar nemzeti szellem egyik leghűbb képviselője mindenkor fennállása óta a debreczeni református kollégium volt; dicséretére szolgál ez nemcsak kollégiumunknak, hanem annak a magyar népnek is, mely szellemének tápláltatását ilyen forrásból merítette.

Nemzeti közszellemről beszélek, mint amely kollégiumunk életére hat és viszont; önként érthető tehát, hogy a nemzeti élet nagy fordulatai, eseményei is rányomják a maguk bélyegét a kollégium egy-egy esztendejére. Ha ez a bizakodásunk nem lenne, bizony sok panasszal kellene megválnunk az elmúlt esztendőről.

Háborús esztendő telt el ismét. Amellett, hogy épületeinket csak a félév végén kaphattuk vissza a

katonaságtól; nélkülöznünk kellett tanáraink tekintélyes részét, oda kellett adnunk ifjúságunk legjavát. Kollégiumunk szelleméhez nem volnánk méltók, ha panaszkodva tettük volna ezt. Mindjárt főiskolává fejlődése után (1588.) Bocskay hajdui közé beékelve nem ilyen szellemet őrzött az évszázadok folyamán kollégiumunk, vallván magával Bocskay fejedelemmel, hogy: „az hadak azért indíttatnak és viseltetnek, hogy maguknak az emberek avval, az viselhetetlen inségből szabadulást szerezvén, állandó békeességre juthassanak“ és „hazánkért, nemzetségünkért s az szent Istennek tisztességéért s igaz hitünk előmeneteléért semmi fáradságunkat, sem vérünk hullását és ha az üdő úgy hozza, halálunkat is nem szánjuk“.

A hadbavonult tanárok száma jelenleg 7, a tanuló ifjúságé ez évben szaporodott a gimnáziumban 42-vel, a tanítóképezdében 50-nel. Felsőoktatási intézetünknel persze pontos ellenőrzés nem lehet, de hiszen itt valóságos elnéptelenedést okozott a háború. Ezenkívül a tisztviselők közül bevonult 1, a szolgazemélyzetből 10. Idehaza maradt ifjúságunk különben szintén szolgálni kívánta nemzeti nagyküzdelmünk céljait jótékony-esték rendezésével, míg Kántusunk a vidéken tett jó szolgálatot a helybeli Katona-Otthonnak.

Sajnos, inter arma silent musae. — Itthon maradt ifjúságunk még csak meg sem kísérelte, hogy a kitűzött pályatételeket elkészítse. Egyetlen munka sem érkezett be. Szeretném itt nyilvánosságra hozni jutalmazottainkat, hogy azzal is emeljük záróünnepélyünket s nem tehetem. De annyival nyomatékossabban kiemelem az ifjúság előtt ezt a körülményt, tanúlságul a jövőre nézve.

Hiszzen igaz, ezek a vészterhes idők, a maguk idegfeszítő fordulataikkal többé-kevésbé bénítólag hatnak az irodalmi életre általában s nem lehet ez másként nálunk sem. Egy fontos lépés mindenestre történt, már most kezdetét vette a kollégium irodalmi életének konszolidálása. Élükön püspökünkkel, dr. Erdős József, dr. Tankó Béla, Koncz Aurélné, dr. Pokoly József, Kiss Ferenc, dr. Körösi Kálmán, dr. Gulyás István s a vidékről dr. Daxer György tartottak ünnepélyeinken előadásokat s köszönetre méltóan működtek közre a helybeli zenede művésztagejai, a Kántus és dalárdák. Életnek kezdete, jobb jövőnek záloga ez, mely itt is elismerést érdemel.

Nagyobb szabású ünnepélyünk az „Arany ünnep“ mindenestre elmaradt, de hiszen úgy látszik, a ránk jövő ős különösen gazdag lesz visszaemlékezésekben, amikor a reformáció jubiláris megünneplése is kegyeletes kötelessége lesz kollégiumunknak.

A sok szürke esemény közül, melyet évkönyveink hozni fognak, én csak párat említek.

Mindnyájan emlékszünk az idei év első szomorú heteire. Derült égből villámcsapásként jött a hitvány oláh betörés, minek folytán évmegnyitó ünnepélyünket kétszer is el kellett halasztani, egész október 7-ig. De elszállásoltunk itt menekülteknek százait, sőt kosztot adtunk nekik tápintézetünkben s hisszük, ez is kulturmunka, hazafias keresztyéni, nemes munka volt. A nálunk menekülést találtak száma körülbelől 400-ra rugott, ellátást pedig úgy 5–600-an nyertek.

Aztán jött másik gyász: agg királyunk halála, melyet kiengesztelt szeretettel környezett uralkodónk trónralépése. Kivettük részünket a gyászból és örömből egyaránt.

Határozott eseménynek kell tekintenünk püspökünk újévi beszédét, melyet a tanárkarok üdvözlésére mondott. Az eszméknek és törekvéseknek egész sorát váltotta az ki, melyeknek eredménye a lelkészképzőre és tanárképzőre vonatkozó nagyszabású tervezet Kiss Ferenc és dr. Pokoly Józseftől. Ugyancsak dr. Pokoly József készítette kollégiumunk gazdasági ügyeinek minden oldalú, teljes elismerésre érdemes tanulmányozása alapján internátusunk és konviktusunk reális megalapozásának tervét, melynek jóakarató felkarolásáért a főgondnok úr ömeltőségének vagyunk hálásak. Kollégiumunk régi szelleméhez híven nem nyereszkedési vállalatot akar ezek útján létesíteni, hanem saját maga alapokat gyűjteni, melyekből szegény ifjak segélyezhetőek legyenek s itt jött segítségünkre kerületünk kész támogatása. Részemről nem is ismerem elsőbrendű feladatokat, mint emez intézményeink modern viszonyoknak megfelelő rendezését és megszilárdítását.

Lelkészképzőnkben ez évben foglalta el ünnepélyesen székét dr. Vargha Zsigmond, mélyen járó, tudományos értekezése évkönyvünkben fog megjelenni. Levéltárnoki tisztre pedig dr. Rugonfalvi Kiss István egyetemi tanárt nyertük meg.

Mialatt megilletődéssel válunk el az ez évvel nyugalomba vonuló Kulcsár Endre és Tóth Mihály kartársainktól s hisszük, hogy további érintkezésünk nem szakad meg velük, szívesen üdvözljük közöttünk a helyökbé lépő s újonnan megválasztott kartársakat, kérvén őket a tanári összetartozandóság újabbán kissé meglazult, de annyira szükséges érzetének szíves ápolására.

Végül örvendetes eseményül kell felemlítenem Márk Endre polgármester, udvari tanácsos úrnak gazdasági tanácsunk élére kerülését. Az ő kollégiumunk előmozdítására eddig végzett sok szolgálatai nemcsak mindennemű ügyeinkben való jártasságnak, hanem tapasztalt mindenkori jóakarata mellett egy jobb jövőnek is garanciája. Hadd szögezzem le ezt is úgy itt, mint az elmúlt év egyik fontos eseményét.

És most szabad legyen legbensőbb hálás köszönetemet kifejezni a Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség iránt, kik tőlünk, a kollégium igazgatásával foglalkozóktól, támogatásukat soha meg nem vonták. Bizony, a kollégium bonyolult ügykezelésében ezen támogatás nélkül nem boldogulhattunk volna. Magunk részéről kérjük az ő nagybecsű bizalmukat tovább is, mi viszont a ránk bízottakban hűséggel igyekszünk megállani. Többször vettük igénybe a nemes város polgármesterének s tanácsának szíveségét s hálás köszönet a mindenkori jóindulatért, valamint azon örvendetes jó viszony kedvező jelentőségéért, mely egyházunk s kollégiumunk között fennáll. A nehéz megpróbáltatások emez éveit tegyük mindeme fenntartó faktoraival kollégiumunk viszonyát bensőségebbé, mi rajta leszünk, hogy úgy legyen. De a nehéz megpróbáltatások emez éveit, melyek tanári karunkra is többszörös kötelességet rónak, egyesítsenek mindannyiunkat eme hatalmas kulturintézményünk nagy feladatainak megfeszített munkával való betöltésére s adjanak tanúlságot az ifjúságnak, hogy az emberiség nagy versenyében nemzetük, egyházuk jövődjének biztos támaszaivá fejlődjenek. Vajha ez az év is nem hiába telt volna el e tekintelben, hanem minden nyomorúságai és bajai mellett ifjúságunk nevelésében hozta volna meg gyümölcseit hazánk, egyházunk számára.

Dr. Lencz Géza,
kollégiumi rektor.

Dr. Baltazár Dezső püspök beszéde.

Súlyos, próbáltatásos esztendőre zárjuk reá az ajtót. Ereszkedjünk térdre az ajtózáras alkalmakor Isten előtt alázattal és háládatossággal, hogy benünket, földi élet por és hamu részeit, nem engedett elsodorni a világrengető vihar által; de sőt adott nyugodalmat, biztosságot és erőt, hogy a szellem-erkölcsi élet eme megszentelt templomában lelkeket erősítsünk és építsünk az Ő országa oszlopaiul.

Minél nagyobb gátak halmozódtak a munka lefolytatása elé, a siker annál elevenebb és dúsabb borostyánnal ékesíti a munkások homlokát. — Az anyagi feltételek zavara, hiánya, a megélhetési viszonyok testre-lelékre erőtlennítő visszasságai, a nyugtalanság, mellyel a világégés állandóan szórta reánk zsarátnokát; a veszteség, a gyász és kétség, melynek könnye és kínja alig hagyott családot érintetlenül, mind ott meredeztek gátló tényezőkként az eredményes munka útvonalán.

Kollégiumunk nem hiába állotta ki századok viharát, a benne megtestesült szellemi értékekkel és erkölcsi erővel most is diadalmas maradt. A véres hullámok csapdosása közben is alkotott, vitte előre a fejlődés irányában intézményeit, a földrengés köz-

ben is szántott a tudomány pennájával, az ágyúörgést is túlzengette a serény munka hymnusával.

Bármilyen rajban szállták is meg lelkünket az aggodalmak sötét tollú madárseregei, nem tudták el-sötétíteni azt a szívárványt, amelyet a jövő kárpit-jára erős reménységünk nemes szándékokból, életképes tervezetésekből reá vetett. Jelenségek, amelyek előtt szemet nem hunyhatunk, fokozott igyekezetre sarkalnak abban az irányban, hogy a debreczeni kollégiumot: a lelkiismereti szabadság, a felvilágosodás, a hideg tudomány és nemzeti forró szív eme fellegrát még szélesebb alapon, még magasabb tornyokkal kell kiépítenünk, hogy minél több lelket fogadjon oltalmazó, melengető, növelő szárnyai alá s minél messzebb vetítse fényes sugárait mementő-képen a magyar közélet területére: mementőképen, hogy Magyarország jövője fényes csak az alatt a jel alatt lehet, amely jel alatt a magyar kulturának elsősorban a mi kollégiumunk tett megbecsülhetetlen szolgálatokat.

Legyen bármilyen nehéz, küzdelmes és vészes a jelen, én teljes bizodalommal nézek a jövő elé. Bizalmam támpontja az igazság, szabadság és világosság Istenébe vetett hitemen kívül az a szeretetteljes kapcsolat is, amelyben a kollégium nagyságos Igazgató-jával, tanáraival, tisztviselőivel, tanítványaival úgy nekem, mint Elnöktársamnak szerencsém van állani. S hogy ennek a kapcsolatnak ereje és melegsége felől táplált meggyőződésemet a nagys. kollégiumi Igazgató úr szíves meglisztelő szavai megerősítették, ezért köszönetemet távol levő Elnöktársam ömeltő-sága nevében is kifejezni el nem mulaszthatom.

Köszönetemet áldáskivánásba foglalom s kérem az Istent, hogy halmozza el áldásaival e kollégiumot, halmozza el belőle kimagasodott testvérét: az egyetemet, melynek szellemi értékeket szolgáltatni elsősorban kollégiumunk hivatott és köteles. Tegye tanárookra és tanulóokra idvességessé a pihenés idejét, hogy a jövő munkájához megújult erővel térhes-senek vissza. Engedje és adja meg a kegyelem Istene, hogy e szünidő folyamán már tessék fel az égen a világbéke várva-várt engesztelő jele s hatása alatt kezdjenek épülni a romok, gyógyulni a sebek és vigasztalódni a tömérdek lélek fekete gyásza.

Irodalmi szemle

A debreczeni egyetemért. A tiszántúli református egyházkerület emlékkönyve a debreczeni magyar királyi tudományegyetem létesítésének történetéről. Írta dr. Kun Béla. 107 lap. Ára 2 K. Már maga a találóan szövegezett címlap tájékoztat arról, hogy mely pontokat világít meg munkájában az író. Történelmi vonatkozásokban bővölködő bevezetés kapcsán ugyanis jellemzően ismerteti írónk a protestáns egyetem érdekében folyt

mozgalmat, az állami egyetem előkészítését, az illetékes tiszántúli református egyházkerület és a tanügyi kormány között váltott hivatalos levelek, tervezetek és megállapodások szövetszerű beillesztésével, ami után az egyetem felállításáról szóló törvény és a hozzáfűződő kérdések tisztázása felől nyerünk világos, hű képet szintén megannyi eredeti okmány alapján, míg végül az egyetem megnyitását és a kollégium átalakulását jeleníti meg előttünk megható és tanulságos módon. A záradékban körvonalozza a jövő perspektíváját abban a biztató reménységben, hogy „az a nagy szeretet, melylyel a tudományegyetemet Debreczen város és minden hatósága és egész közönsége fogadta, biztosítékul szolgál arra nézve, hogy az egyetem működését támogató s különösen az ifjúság szellemi és anyagi boldogulását elősegítő intézmények a jövőben még nagyobb számmal fognak keletkezni“. Faxit Deus.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének hivatalos kiadványaiként a közelmúlt napokban megjelent: 1. az egyetemes tanügyi bizottság Budapesten 1917. évi ápril 18—20. napjain tartott ülésének jegyzőkönyve; 2. a magyar országos református egyházi közalap végrehajtó-bizottságának 1916. évi jelentése határozati javaslattal ellátva; 3. az országos református lelkészi nyugdíj- és özvegy-árva-gyám-intézet végrehajtó bizottságának 1916. évi jelentése szintén határozati javaslattal. Az érdeklődő és érdekelt köröknek e kiadványok már megküldettek.

Protestáns Szemle XXIX. évf. 4—5. füzeté elején R. L. „Az emlékezet“ címen színes, pompázó stílusú elmélkedéssel gyönyörködteti az olvasót. Rácz Kálmán írt a misztérium jogosultságáról a vallásban, dr. Haller Jenő meg adatekat közöl a muraközi reformáció történetéhez, dr. Szlávik Mátyás cikkének pedig a címe Platon és Krisztus. A Szemle rovatban a népszerű theologiai tanfolyamokról szól dr. Kovács István, azután dr. Nagy Zsigmond bemutatja a Franekerben tanult magyar diákok imádságát és Hungarus ismerteti az erdélyi szászok múltját és jelenét. Az apró kritikák, meg a jelek és magyarázatok, megannyi stílszerű külön-félék.

Halottaink

Sohm Rudolf a lipcsei egyetem világhírű egyházjog tanára 76 éves korában meghalt. Sohm tiszteletbeli doktora volt a budapesti tudományegyetem jogi karának és tagja a Magyar Tudományos Akadémiának.

Kozma József kistótfalui lelkész 55 éves korában, lelkészi szolgálatának 33. évében folyó hó 13-án elhunyt.

Kiss Juliska alsójózsai tanítónő életének 26. évében Hajdúböszörményben hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése április hó 24-én volt nagy részvét mellett.

Különfelek

A Lélek.

Az első pünköszt alkalmával a teremtő Lélek ihletésére jött létre az első keresztyén egyház. Ez a Lélek adott erőt a hívőknek az üldözések idején s Ő állította vezető helyre a keresztyénséget martíromságokon át a győzedelemig.

A Léleknek legdicsőbb munkája azonban az, amikor az egyes embereken diadalmaskodik, amikor írja a gonoszt, gyarapítja a jót, apolja a békességet és az igazság megismertetése révén szabaddá teszi a lelkeket.

A Lélek vezérlete alatt az ember mindenha boldog volt; a Lélek segedelmével a keresztyénség virágzott. De valahányszor az ember konokul letért a Lélek útjáról, sivárrá lett körülötte s rá nézve az egész világ: viszont amikor a keresztyénség közepett a Lélek világa pislogó mécsfényé halaványult, ugyanakkor szintelemné, erőtelenné, pusztává lett a keresztyén társadalom.

Az éltető, gyámolító, vigasztaló, oltalmazó, hit-erősítő és buzdító Lélekre sohasem volt annyira égetően szüksége a lelkeknek és ennek a nyomorúságos világnak, mint éppen most. Méltán éneklj tehát a gyülekezet nagy buzgósággal: Óh mi édes Vigasztalónk, Légy kegyes megoltalmazónk... Erőddel elménket készítsd, Gyenge hitünket erősítsd! Jövel, Jövel!

Olvasóinknak békesség és boldog pünköszi ünnepelést kívánunk.

Beiratkozás a theológiára. A debreczeni lelkész-képzőintézet tudatja mindazokkal, akik az 1917—18. iskolai évben I. éves hittanhallgatók óhajtanak lenni, hogy az érettségi bizonyítványuk beküldése esetén a lelkész-képzőintézetbe azonnal beiratnak. *Kiss Ferenc* lelkész-képzőintézeti igazgató Debreczen.

Dr. Némethy Károly hevesnagyunsági egyházmegyei gondnok, belügyi államtitkár előtt folyó hó 18-án tisztelt Debreczen város törvényhatósági bizottságának tekintélyes küldöttsége, amelynek elén Márk Endre udv. tan. polgármester bensőséges beszéd kíséretében nyújtotta át a díszpolgári oklevelet, amit Öexcellenciája hálás érzelmeket tolmácsoló beszédben köszönt meg. Ad multos annos!

Új egyetemi magántanár. A kultuszminiszter, dr. Mitrovics Gyula debreczeni kollégiumi könyvtár-igazgatónak, a debreczeni tudományegyetemi bölcsészeti, nyelv- és történettudományi karán A neveléstudomány bölcsészeti alapjai című tárgykörből egyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyólag tudomásul vette és ebben a minőségében megerősítette.

A legacionális elekció folyó hó 21-én délután 2 órakor volt, amikor is 154 ifjú választott. A konfirmáció másnap 22-én d. e. 9 órakor folyt le.

Mitrovics Miklós elhunytá alkalmából a szülék: Dr. Mitrovics Gyula és neje Maklári Pap Ilona, valamint Dr. Soós Mihály és családja koszorú megváltás címen 50—50 koronát adtak át a tiszántúli püspöki hivatalban az egyházkerület „Ferencz József Ottó Hadiárvaház”-a javára.

Sass Béla 25 éves jubileuma alapjára újabb adakoztak: Gilicze Sándor lelkész (Kajdacs) 10 korona. S. Szabó József tanár (Debreczen) 10 korona. Az alapítvány jelenleg 83406 f.

Új tábort lelkész. Boér Károly debreczeni vallás-tanárt tábort lelkészi szolgálatra hívták be s azonnal el

is utazott az olasz frontra. Isten vezérelje, oltalmazza és áldja meg munkálkodását.

Ötven év óta lelkész. Bármely pályán töltsön el valaki 50 évet, érdemes rá, hogy egy pár szóval köszöntsük s tisztességet tegyünk néki. Ilyen értelemben köszöntötte Görömbei Péter esperes a közelmúlt napokban, Nyiregyházán, az egyházmegyei közgyűlés színe előtt Tóth Gábor nyirbogdányi lelkészt, aki 50 év óta működik Nyirbogdányban, a lelkészi pályán. Az ünnepelt lelkész született Gáván 1842-ben. Iskoláit egy év kivételével, melyet a német nyelv elsajátítása végett Löcsén töltött — Sárospatakon töltötte kitünő eredménnyel. Ezután több évig mint helyettes és segédtanár, részint a gimnázium V., VI., VII. osztályában, részint a theológián 1867 elejéig, — 1867 februárja óta pedig mint helyettes és rendes lelkész s mint egyházmegyei pénztáros Nyirbogdányban működik. Példás életet élt, mint ember, mint családfő, mint lelkész és mint hazafi. Hívei most 50 év után avval tisztelték meg, hogy a szegényebb sorsú hívei gyámolítására „Szegény alapot” létesítettek a nevére.

A nagyvárad Protestáns Árvaház. A nagyvárad Protestáns Jótékony Egyesület ez évi tavaszi közgyűlésén Sulyok István elnök lendületes elnöki megnyitó beszédben Protestáns Árvaház felállítására hívta fel az egybegyűlteket, amit a közgyűlés, mint a reformáció 400-dos évfordulójának méltó megünneplési módját lelkesen magáévá is tett. E közgyűlésen mintegy 4000 K gyűlt egybe e célra. Majd a Protestáns Jótékony Egyesület ujonnan megválasztott elnökője Dr. Cziffra Kálmáné úrnő indított nagyszabású mozgalmat az Árvaház ügyében s a május hó 14-én tartott utcai gyűjtés eredménye még a régmúlt békés idők hasonló alkalmainak legtüneményesebb eredményeit is messze túlszárnyalta, amennyiben ez az egy nap 10.000 (tízezer) koronán felüli összeget juttatott az Árvaháznak. A református egyház bérházainak egyikében készítenek otthont az Árvaháznak, amely egyelőre a református tanítónőképző internátusával kerül kontaktusba s még ez év őszén meg fog nyílni. A gyűjtőíveket pár nap múlva bocsátja ki a Prot. Jótékony egyesület.

Tőkesegélykölcsonők törlesztése. Az egyházkerületi pénztári hivatal ezen az úton kéri a tőkesegélykölcsonben részesült egyházakat, hogy a vonatkozó konventi rendelkezés értelmében (27—915 3. a.) a segély annuitását június hó 1-ső napjára szíveskedjenek, külön felhívás várása nélkül, beküldeni az egyházkerületi pénztárhoz.

A Debreczeni Tanári Kör folyó hó 26-án délután 4 órakor a református főgimnázium tanári tanácskozájában gyűlést tart. Tárgyak: 1. Révész Lajos: Grammatici certant. (Adatok az iskolai görög dialektus-perhez). 2. Titkári előterjesztések. 3. Esetleges indítványok.

A kántus folyó hó 19-én délután 5 órakor sikerült ünnepélyt rendezett Egri Dobrai—Horváth Kovács kegyes alapítók emlékére. Az ünnepélyt a kántus éneke után D. Lencz Géza kollégiumi rektor nyitotta meg, hálással emlékezőn a főiskola összes jóltevőiről, közelebbről arról a buzgó házaspárról, akiknek emlékét a kántus jelen ünnepségével felújítja. A műsor többi számát a kántus Arany János dalai töltötték ki Mácsai Sándor ügyes átíratában; ezenkívül szépen játszott a vonós négyes, sikerült a Papp Kálmán 4. th. felolvasása, valamint Nagy Lajos 1. th. szavalata.

Szerkesztői üzenetek.

H. J. V—sz. Harangbúcsúztató szép imádságát nem közöljük, mivel programunk szerint csakis egyházkerületünk egyetemével, avagy kollégiumunk életével vonatkozásban levő imádság, illetőleg egyházi beszéd közzétételére szorítkozunk.

Tartalom: Melkó I., Az erő. — Dr. Körösi K., A háború hatása hazánkra. — Tárcza: Szaboleska M., Arany János születése százados ünnepén. — Iskola: Évzárás a debreczeni kollégiumban. — Irodalmi szemle. Halottaink — Különfélék — Szerkesztői üzenetek.

Pályázati hirdetés.

A máramarosszigeti református liceumi főgimnázium internátusában az 1917—18. tanévben 100 növendék nyer teljes ellátást (lakást, fűtést, világítást, élelmezést). Az internátusba elsősorban protestáns vallású főgimnáziumi tanulók vétetnek fel. Amennyiben üres hely marad, nem protestáns vallásúak is felvétetnek. Az internátusban kedvezményes helyek: ingyenes, évi 60, 100, 160, 200, 240 koronások. Ezeket elsősorban református lelkészek és tanítók jól tanuló és jó magaviseletű gyermekei nyerhetik meg. A teljes díj évi 320 korona. Ez összegben kívül a folyó iskolai év 8 hónapján a rendkívüli drága élelmezési viszonyok miatt minden felvett növendékünk havi 26 koronát fizetett drágasági pótlék címen: e pótléket az 1917—18. iskolai évre is fejként és havonként 26 koronában állapítjuk meg, mely összeget Igazgató Tanácsunk a viszonyok alakulása szerint törölhet, leszállíthat, felemelhet. Ezen felül fizet minden növendék bútor-díj címen évi 10 koronát, szolgatartás címen évi 5 koronát, orvosdíj címen évi 4 koronát; ez utóbbi díjak félevenként előre, a lakás és élelmezés díja évnegyedenként szintén előre alulírott felügyelő tanár kezeihez fizetendő. Indokolt kérvényre az intézet felügyelőse az ellátás díjának havonkénti fizetésére is ad engedélyt. Az intézetbe felvételek június hó folyamán történnek. A kérvényeket az 1917—18. évi felvételre a Református Liceum Igazgató Tanácsához címezve alulírott felügyelő tanárhoz kell benyújtani.

A kérvényhez új folyamodóknak csatolni kell iskolai bizonyítványt, egészségi bizonyítványt, kedvezményes helyért folyamodás esetén szegény-ségi bizonyítványt. A kérvények beadási határideje 1917 június hó 5.

Megjegyezzük, hogy az iskolai év végén mutatkozó esetleges fölösleget visszatérő növényeink javára egyenlően fogjuk elszámolni.

Kívánatra tájékoztatót küld:

Telegdy Bertalan,
az internátus felügyelő tanára.

Pályázat

a dunántúli református egyházkerület pápai theologiai akadémiáján elhalálozás folytán megüresedett egyháztörténelmi tanszékre.

A dunántúli református egyházkerület elnöksége a pápai theologiai akadémián f. évi szeptember hó elején elfoglalandó egyháztörténelmi tanszékre a következő feltételek mellett hirdet pályázatot:

1. A theologiai rendes tanári minőségben eltöltött szolgálat javadalma 3600 koronával kezdődő s a közgyűlés által elfogadott javadalmi táblázat szerint felsorolt fokozatokban 8000 koronáig emelkedő törzsfizetés és 910 koronától a fizetési fokozatok szerint 1400 koronáig emelkedő lakáspénz.

2. Korpótlék, melynél beszámíttatnak a nem theol. tanári minőségben eltöltött évek is. öt izben 400—400 K és egy izben 600 korona, összesen 2600 korona.

3. Családi pótlék az állami törvény szerint.

4. A megválasztott tanár az országos tanári nyugdíj-intézetnek jogos és kötelezett tagja.

5. Előadandó tárgyak az egyháztörténelem körébe tartozó tudományok. Tartandók egyháztörténelmi semináriumok is a mindenkor tanterv szerint. A kötelezett órák száma 10.

6. A tanári állás a megválasztás után azonnal elfoglalandó.

Pályázhatnak az egyházi törvény értelmében képesített református lelkészek és tanárok. A kellően felszerelt kérvények, melyek mellé csatolandók: a) születési-, b) orvosi-, c) érettségi bizonyítvány, d) lelkészi oklevél, e) theol. magántanári képesítés az egyháztörténelmi szakcsoportból, f) tudományos működés kimutatása, rövid életrajz — a dunántúli református püspöki hivatalba, Komáromba, f. évi július hó 1-ig küldendő.

Komárom, 1917 évi május hó 12-én.

Gróf Tisza István
főgondnok.

Németh István
püspök.

Debreczen sz. kir. város Világítási Vállalata

Elvállalja légszesz- és villamos-berendezések elkészítését világítási, erőátviteli, fűtési és főzési célokra. A gáz- és villamos világítás jobb és olcsóbb a petróleumnál. Gázzal sütni és főzni sokkal jobb és félannyiba kerül, mint fával. ++ Gázfűtésű kandallók és fűdőkályhák minden másnál tisztábbak, kényelmesebbek, biztonságosabbak. ++ A villamos motor legcélszerűbb és legtakarékosabb hajtóerő a világon. ++ Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzávaló felszerelések kaphatók. ++++++

Elsőrendű pirszen (kokszt), kőszén.

Fekete kőszén-kátrány fatárgyak és épületek megvédésére. ++ Első minőségű ammoniak sulphát (legbecsebb nitrogén-légeny) tartalmú műtrágya. ++ Kapható vagy megrendelhető a gyárban, vagy városi üzletünkben ++++++

Degenfeld-tér és Rózsa-u. sarkán. (Városháza mögött).

Mindennemű felvilágosítással szívesen szolgál: az Igazgatóság.

+ A légszesz- és villamos gyárat az érdeklődő közönség bármikor megtekintheti. ++++++

☞ Gyár és igazgatósági telefonszám 74. ++++++ Városi üzlet telefonszám 90. ☞

Pályázat.

A kisujszállási református főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy *természetrész-földrajz* szakos helyettes tanári állásra. A tanszék, mely halálozás folytán üresedett meg, rendes s csak a háború miatt töltetik be egyelőre helyettesrel.

Pályázhatnak prot. vallású okl. tanárok vagy szak- és alapvizsgás tanárjelöltek, akik a Nagymélt. Vallás- és Közokt. Miniszter Úrhoz címzett (mert a tanszék állami kinevezés alá esik) kérvényüket 1917 június 25-ig küldjék be alantírt igazgatótanácsi Elnökséghez.

Évi javadalom 2000 korona; az állás elfoglalandó 1917 szeptember 1-én.

Kisujszállás 1917 május 15.

Török Imre

református lelkész, az ig. tanács elnöke.

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismertetések a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik CZEGLÉDY SÁNDOR pápai ref. theol. akad. tanár; Lic. FIZÉLY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és SZIMONIDESZ LAJOS, nagybörzsönyi ev. lelkész.

Megjelenik

július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: **Scholtz Festverek** könyvkereskedése Budapest, IX., Ferencz-körút 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

Legszébb konfirmációi ajándék

SZOLNOKY GERZSON

MENNYORSZÁG RÁPÚJA

Ezen imádságos könyvecskeből a tiszántúli, tiszánmenni és dunántúli református egyházkerület püspökei ajánló körlevelükben többek között a következőket mondták: „E hangban és tartalomban nemesen egyszerű, mégis gyönyörűséges kis imádságos könyvet, mely mint hiszem, ifjúságunk nagy lelki épülésére szolgál, a legmelegebben ajánlom becses figyelmükbe és szeretetükbe. Főként a konfirmáció alkalmával szíveskedjenek ezt az ifjúságnak ajánlani. Egyfelől hozzátartozóik, másfelől egyházunk alig adhat ifjainknak kedvesebb és hasznosabb ajándékot.” — A 168 oldalra terjedő 12¹/₂ x 8¹/₂ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek ára, mely igen finom, famentes, simítatlan papíron készült, rendkívül elegáns, egy úrvacsorát osztó lelkész és két, az úrvacsorát felvevő gyermek arcképével díszített vászonkötésben jelent meg. 1 korona 20 fillér.

10 péld. megrendelésénél 96 fill., 25 péld. megrendelésénél 90 fill., 50 péld. megrendelésénél 84 fill., 100 péld. megrendelésénél 78 fill., 500 péld. megrendelésénél 72 fill., 1000 pld. megrendelésénél 66 fill. Megrendelhető

HEGEDÜS és SANDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

UJDONSÁGOK!

„ÖT PRÉDIKÁCIÓ”

a reformáció 400-ik emlékére.

Elmondották: dr. Kecskeméthy István, dr. Kenessy Béla, dr. Ravasz László, dr. Révész Imre és Nagy Károly.

Ára portóval 1 korona 10 fillér.

UNITÁRIUS EGYHÁZI BESZÉDEK.

:: Pályadíjjal jutalmazva. ::

Kiadta:

Gálfi Lőrinc theologiai tanár, Kolozsvár.

:: Ára portóval 5 K 20 fillér. ::

Kapható:

KÓKAI LAJOS

könyvkereskedésében

Budapest, IV., Kamermayer Károly-u. 3.

Szerkesztői üzenetek.

H. J. V—sz. Harangbúcsúztató szép imádságát nem közöljük, mivel programmunk szerint csakis egyházkerületünk egyetemével, avagy kollégiumunk életével vonatkozásban levő imádság, illetőleg egyházi beszéd közlésétélére szorítkozunk.

Tartalom: Melkó I., Az erő. — Dr. Kőrösi K., A háború hatása hazánkra. — Tárcza: Szaboleska M., Arany János születése százados ünnepén. — Iskola: Évzárás a debreczeni kollégiumban. — Irodalmi szemle. Halottaink — Különfélék — Szerkesztői üzenetek.

Pályázati hirdetés.

A máramarosszigeti református liceumi főgimnázium internátusában az 1917—18. tanévben 100 növendék nyer teljes ellátást (lakást, fűtést, világítást, ételmezést). Az internátusba elsősorban protestáns vallású főgimnáziumi tanulók vétetnek fel. Amennyiben üres hely marad, nem protestáns vallásúak is felvétetnek. Az internátusban kedvezményes helyek: ingyenes, évi 60, 100, 160, 200, 240 koronások. Ezeket elsősorban református lelkészek és tanítók jól tanuló és jó magaviseletű gyermekei nyerhetik meg. A teljes díj évi 320 korona. Ez összegben kívül a folyó iskolai év 8 hónapján a rendkívüli drága élelmezési viszonyok miatt minden felvett növendékünk havi 26 koronát fizetett drágasági pótlék címen: e pótléket az 1917—18. iskolai évre is fejehként és havonként 26 koronában állapítjuk meg, mely összeget Igazgató Tanácsunk a viszonyok alakulása szerint törölhet, leszállíthat, felemelhet. Ezen felül fizet minden növendék bútor-díj címen évi 10 koronát, szolgatartás címen évi 5 koronát, orvosdíj címen évi 4 koronát; ez utóbbi díjak félevenként előre, a lakás és élelmezés díja évnegyedenként szintén előre alulírott felügyelő tanár kezeihez fizetendők. Indokolt kérvényre az intézet felügyelősége az ellátás díjának havonkénti fizetésére is ad engedélyt. Az intézetbe felvételek június hó folyamán történnek. A kérvényeket az 1917—18. évi felvételre a Református Liceum Igazgató Tanácsához címezve alulírott felügyelő tanárhoz kell benyújtani.

A kérvényhez új folyamodóknak csatolni kell iskolai bizonyítványt, egészségi bizonyítványt, kedvezményes helyért folyamodás esetén szegény-ségi bizonyítványt. A kérvények beadási határideje 1917 június hó 5.

Megjegyezzük, hogy az iskolai év végén mutatkozó esetleges fölösleget visszatérő növendékeink javára egyenlően fogjuk elszámolni.

Kívánatra tájékoztatót küld:

Telegdy Bertalan,
az internátus felügyelő tanára.

Pályázat

a dunántúli református egyházkerület pápai theologiai akadémiáján elhalálozás folytán megüresedett egyháztörténelmi tanszékre.

A dunántúli református egyházkerület elnöksége a pápai theologiai akadémián f. évi szeptember hó elején elfoglalandó egyháztörténelmi tanszékre a következő feltételek mellett hirdet pályázatot:

1. A theologiai rendes tanári minőségben eltöltött szolgálat javadalmá 3600 koronával kezdődő s a közgyűlés által elfogadott javadalmi táblázat szerint felsorolt fokozatokban 8000 koronáig emelkedő törzsfizetés és 910 koronától a fizetési fokozatok szerint 1400 koronáig emelkedő lakáspénz.

2. Korpótlék, melynél beszámíttatnak a nem theologiai minőségben eltöltött évek is, öt izben 400—400 K és egy izben 600 korona, összesen 2600 korona.

3. Családi pótlék az állami törvény szerint.

4. A megválasztott tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek jogos és kötelezett tagja.

5. Előadandó tárgyak az egyháztörténelem körébe tartozó tudományok. Tartandók egyháztörténelmi semináriumok is a mindenkor tanterv szerint. A kötelezett órák száma 10.

6. A tanári állás a megválasztás után azonnal elfoglalandó.

Pályázhatnak az egyházi törvény értelmében képesített református lelkészek és tanárok. A kellően felszerelt kérvények, melyek mellé csatolandók: a) születési-, b) orvosi-, c) érettségi bizonyítvány, d) lelkészi oklevél, e) theolog. magántanári képesítés az egyháztörténelmi szakcsoportból, f) tudományos működés kimutatása, rövid életrajz — a dunántúli református püspöki hivatalba, Komáromba, f. évi július hó 1-ig küldendők.

Komárom, 1917 évi május hó 12-én.

Gróf Tisza István
főgon inok.

Németh István
püspök.

Debreczen sz. kir. város Világítási Vállalata

Elvállalja légszusz- és villamos-berendezések elkészítését világítási, erőátviteli, fűtési és főzési célokra. A gáz- és villamos világítás jobb és olcsóbb a petróleumnál. Gázzal, sütni és főzni sokkal jobb és félannyiba kerül, mint fával. ++ Gázfűtésű kandallók és fürdőkályhák minden másnál tisztábbak, kényelmesebbek, biztonságosabbak. ++ A villamos motor legcélszerűbb és legtakarékosabb hajtóerő a világon. ++ Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzávaló felszerelések kaphatók. ++++++

Elsőrendű pirszen (kokszt), kőszén.

Fekete kőszén-kátrány fatárgyak és épületek megvédésére. ++ Első minőségű szonriak sulphat (legbecsesesebb nitrogén-légeny) tartalmú műtrágya. ++ Kapható vagy megrendelhető a gyárban, vagy városi üzletünkben ++++++

Degenfeld-tér és Rózsa-u. sarkán. (Városháza mögött).

Mindenemű felvilágosítással szívesen szolgál: az Igazgatóság.

+++++ A légszusz- és villamos gyárat az érdeklődő közönség bármikor megtekintheti. ++++++

☞ Gyár és igazgatósági telefonszám 74. ++++++ Városi üzlet telefonszám 90. ☞

Pályázat.

A kisujszállási református főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy *természetrész-földrajz* szakos helyettes tanári állásra. A tanszék, mely halálozás folytán üresedett meg, rendes s csak a háború miatt töltetik be egyelőre helyettesrel.

Pályázhatnak prot. vallású okl. tanárok vagy szak- és alapvizsgás tanárjelöltek, akik a Nagymélt. Vallás- és Közokt. Miniszter Úrhoz címzett (mert a tanszék állami kinevezés alá esik) kérvényüket 1917 június 25-ig küldjék be alantírt igazgatótanácsi Elnökséghez.

Évi javadalom 2000 korona; az állás elfoglalandó 1917 szeptember 1-én.

Kisujszállás 1917 május 15.

Török Imre

református lelkész, az ig. tanács elnöke.

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismertetések
a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik CZEGLÉDY SÁNDOR pápai ref. theol. akad. tanár;
Lic. FIZÉLY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és SZIMONIDESZ
LAJOS, nagybörzsönyi ev. lelkész.

Megjelenik
július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: Scholtz Festvérék könyvkereskedése Budapest, IX.,
Ferencz-körút 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi
termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

Legszébb konfirmációi ajándék

SZOLNOKY GERZSON

MENNYORSZÁG KAPUJA

Ezen imádságos könyvecskéből a tiszántúli, tiszáninneni és dunántúli református egyházkerület püspökei ajánló körlevelükben többek között a következőket mondták: „E hangban és tartalomban nemesen egyszerű, mégis gyönyörűséges kis imádságos könyvet, mely mint hiszem, ifjúságunk nagy lelki épülésére szolgál, a legmelegebben ajánlom becses figyelmökbe és szeretetökbe. Főként a konfirmáció alkalmával szíveskedjenek ezt az ifjúságnak ajánlani. Egyfelől hozzátartozóik, másfelől egyházunk alig adhat ifjainknak kedvesebb és hasznosabb ajándékot.” — A 168 oldalra terjedő 12¹/₂x8¹/₂ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek ára, mely igen finom, famentes, simitallan papíron készült, rendkívül elegáns, egy úrvacsorát osztó lelkész és két, az úrvacsorát felvevő gyermek arcképével díszített vászonkötésben jelent meg. 1 korona 20 fillér.

10 péld. megrendelésénél 96 fill., 25 péld. megrendelésénél 90 fill., 50 péld. megrendelésénél 84 fill., 100 péld. megrendelésénél 78 fill., 500 péld. megrendelésénél 72 fill., 1000 pld. megrendelésénél 66 fill. Megrendelhető

HEGEDÜS és SANDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötetlékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

UJDONSÁGOK!

„ÖT PRÉDIKÁCIÓ”

a reformáció 400-ik emlékére.

Elmondották: dr. Kecskeméthy István, dr. Kenessy Béla,
dr. Ravasz László, dr. Révész Imre és Nagy Károly.

Ára portóval 1 korona 10 fillér.

UNITÁRIUS EGYHÁZI BESZÉDEK.

:: Pályadíjjal jutalmazva. ::

Kiadta:

Gálfi Lőrinc theologiai tanár, Kolozsvár.

:: Ára portóval 5 K 20 fillér. ::

Kapható:

KÓKAI LAJOS

könyvkereskedésében

Budapest, IV., Kamermayer Károly-u. 3.

Alföldi Takarékpénztár

DEBRECZEN, Piac-utca 16. sz.

Alaptőke 2.400,000 korona; tartalékok 1.650,000 korona; betétállomány 15.000,000 korona. *****

Érdekközösségben:

a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, Csekkszámok, Váltóleszámitolás, Törlesztéses és jelzálog kölcsönök, Értékpapírok vétel és eladása, Tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. — **Saját árúraktár.**

::: Idegen pénznemek vétele és eladása. :::

Safe deposit (magán letétpénztár)

Külföldi átutalások hadifoglyok részére.

Szén-osztály.

Affiliált intézet: Kabai Takarékpénztár r.-t. Nádudvari Takarékpénztár r.-t. és Hajdúnánási Gazdasági Bank részvény-társaság.

≡≡≡ **Fiókintézet: VÁMOSPÉRCSEN.** ≡≡≡

Hatodik magyar hadikölcsön.

Kérjen tájékoztatót az Alföldi Takarékpénztártól.

A Debreceni ref. Collégium eddig Négy és félmillió K-át jegyzett az Alföldi Takarékpénztárnál a magyar hadikölcsönökre.

Hadikölcsön jegyzéseket a legelőnyösebb feltételek mellett bonyolítunk le, a kötvényekre 80% kölcsönt folyósítunk és a jegyzéssel kapcsolatos ügyekben felvilágosítással készséggel szolgálunk.

Alföldi Takarékpénztár Debrecenben

hivatalos aláírási hely, Debrecen, Ferenc József-ut 16. sz., saját palota.